

képesítésének megfelelő és törvényes kötelességeinek körét teljesen kimerítő alkalmazást, szintén igénybevehető lesz.

53. §. A tanügyi közigazgatás és felügyelet új rendje, melyet ez a törvényjavaslat megállapít, annyi eddig érvényben volt törvényt érint, hogy kimerítő felsorolásuk lehetetlen. Ezért szükség van oly törvényszakaszra, mely általánosságban hatályon kívül helyezi a törvényjavaslat határozmányaival ellenkező valamennyi eddigi törvényes intézkedést.

54. §. A Végrehajtási Utasítás kidolgozása, a közművelődési tartományi igazgatóságok elhelyezése, személyzetük lakásviszonyainak kellő rendezése stb. hosszabb ideig tartó előkészületet tesz szükségessé. Ennélfogva a törvényben nem lehetett meghatározni az életbeléptetés időpontját, és csupán azt kellett kifejezésre juttatni, hogy az életbeléptetés tanév közben nem történhetik meg. Az iskolai közigazgatás és felügyelet az egész vonalon annyira összefügg az iskolai évvel, hogy a mostanihoz hasonló mélyreható reform tényleges megvalósítása súlyos bonyodalmak és zavarok nélkül csakis a tanév befejeztével veheti kezdetét.

55. §. A törvényjavaslat a közművelődési tartományi elnököket utalványozási joggal ruházza fel; továbbá a törvényhatósági közigazgatási bizottságnak a népoktatással kapcsolatos hatáskörét részben megszünteti, részben módosítja; végül a népiskolai tankötelezettség határáig elvezető kereskedő- és iparos-tanulók iskoláit is bevonja a tartományi felügyeletbe. Ennélfogva a törvényt a vallás- és közoktatásügyi miniszter csakis az illetékes és érdekelt társmiszterekkel, nevezetesen a pénzügyminiszterrel, a belügyminiszterrel és kereskedelmi miniszterrel egyetértve hajthatja végre.

† FINÁCZY ERNŐ.

KORNIS GYULA GYÁSZBESZÉDE WESZELY ÖDÖN RAVATALÁNÁL.

Tisztelt Gyászoló Közönség!

Alig két hete jutott osztályrészemül az a fájdalmas feladat, hogy a kir. magyar Pázmány Péter-tudományegyetem pedagógiai tanszékén elődömet, Fináczy Ernőt, a nagy nevelési elmélkedőt és történetíró-t búcsúztassam át az örökkévalóságba, s íme most e tanszéken utódomnak, Weszely Ödönnek kell a Mors Imperator kegyetlensége miatt utolsó istenhozzádot mondanom a kir. magyar Pázmány Péter-tudományegyetem, ennek bölcsészettudományi kara, a Magyar Pedagógiai Társaság, a Székesfővárosi Pedagógiai Szeminárium és a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság nevében. A sors mély tragikumá szorítja össze szívünket annak láttára, hogy amikor egy tudós lélek hosszú munkás élete alkonyán eléri

fiatalkori álmainak célját, régi becsvágyának megérdemelt tárgyát: a küszöbön csap le rá az irgalmatlan Halál s örökre elszakítja munkatervének fonalát, két koporsót is zörgetve elének, mert a hitvesek megható hűséggel kötötték össze sorsukat nemcsak az életben, hanem az egyszerre való elmúlásban is.

De ha nem is teljesedhettek ki a Weszely Ödön egyéniségében rejlő erők az ő szellemi entelecheiájának végső formájába, éltének eddigi műveivel is mélyen és sokszínűen beleszótta nevét a magyar pedagógiai életbe: igen jelentékeny munkásságot fejtett ki mind a magyar közoktatásügynek gyakorlati szervezése terén, mind a neveléstudomány elméleti területén.

Különösen jelentős érdemeket szerzett Budapest Székesfőváros közoktatásügyének korszerű megújítása körül. Ő szervezte meg a székesfőváros iskoláiban a szakfelügyeletet, amelynek mintájára az állam országosan is iparkodott ezt az intézményt bevezetni. Megindítója és végrehajtója volt annak a gondolatnak, hogy a főváros iskoláinak helyi tantervei legyenek; amelyek a fővárosi sajátos gazdasági és művelődési igényeket is kielégítik. A Fővárosi Pedagógiai Szeminárium, a magyar iskolatípusoknak ez az új formája, Weszelynek eszméje és alkotása volt. Hogy a modern nevelési eszméket szélesebb körben terjessze, Bárczy Istvánnal megalapította a Népművelés című folyóiratot, közben 1907-től 1912-ig a Magyar Paedagógiát is szerkesztette.

Amint gyakorlati nevelő-tanító munkássága a népiskolától az egyetemig valamennyi iskolafajra kiterjedt, hasonlóképp elméleti tudományos tevékenysége is átölelte úgyszólván a neveléstudománynak egész területét. Alig van pedagógiai kérdés, amellyel szemben könyveinek és tanulmányainak hosszú sorozatában állást ne foglalt volna. Munkái nagy problémáérzéknek, széleskörű tanultságnak, a szakirodalom teljes ismeretének tanúságai. Noha finom megérző képessége volt a pedagógia újszerű eszméi iránt, azért nem hódolt be a divatszzerűen felbukkant eszmeáramlatoknak, ezeket mindig éles kritikai elmével és józan konzervatív történeti felfogás és kiértelt világnézet alapján boncolta. Tanulmányainak nagy sorozatát egységes elméleti szempontok kötik össze. A fölvetett kérdések múltjának és jelenének áttekintő feldolgozásához mindig tudott új eszméket is hozzáfűzni. Egy évtizeddel ezelőtt megjelent alapvető rendszeres munkájában a neveléstudomány legújabb, nagyon is szerteágazó eredményeinek nagy szintézisét kísérelte meg, amelyet igazolt filozófiai háttérbe iparkodott beállítani. E könyvében olyan átfogó művel állunk szemben, amely kiváló kalauz a mai pedagógiai világirodalom nagy rengetegében való biztos tájékozódásra.

Ifjú korában a Herbart-féle pedagógia eszmeköréből indult el; mesterei Kármán és Rein herbartianusok voltak. De Weszely Ödön fejlődésképeségét meggyőző módon mutatja, hogy fokozatosan befogadta és áthasonította az újabb irányok értékes ele-

meit is, anélkül, hogy elvesztette volna szerves kapcsolatát a múlt gyökereivel. Évek óta készült e mű nagyszabású folytatására, „A korszerű nevelés alapelvei“-nek kifejtésére: e sajtó alatt álló művének utolsó simításától ridegen elrántotta kezét. a semmivel sem törődő Halál.

Kedves társunk és barátunk, Weszely Ödön! Egész életedet ritka odaadással és szorgalommal a nevelés ügyének szentelted, a tanügyi szolgálat és a tudományos pálya hierarchiájának úgyszólván valamennyi fokán. Mindenütt becsülettel teljesítetted kötelességedet. Valami tragikus vonás mindig ott borongott félénk, folyton aggodalmaskodó lelkedben s kiütközött sápadt arcodon: életed nem volt a boldogság termőföldje, sokszor érezted magadat a vak Sors üldözöttjének, az élet félreállítottjának. Látva pályád emelkedő irányzatát, mi sohasem hittünk a Te veledszületett tragikus érzésedben, pesszimista sötétlátásodban. Most rádöbbenünk arra, hogy igazad volt: ez a hirtelen enyészett pályád tetőpontján valóban a sorstragédiák végzetszerűsége. Egyetemünkön, ahová jöveleled, mint magat vallottad, életed legboldogabb pillanata volt, csak egyetlen egy előadást engedtek meg számodra a kórtól már megtört erőid. De betegen is eljöttél, hogy mint a tudomány hitvallója, valóban *professor*-a, teljesítsd kötelességedet, hirdesd a Tőled látott igazságot. Tovább, nagy fájdalomkra, ezt már nem kúthathatod és hirdetheted. De átlépve az örökkévalóság küszöbét, most már színről-színre láthatod a nap fényébe öltözött végső Igazságot. Emlékedet, mi, idelent, mindenkor kegyelettel ápoljuk. Weszely Ödön, kedves barátunk, Isten veled!

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Pestalozzinak stanzi nevelési kísérletéről írt levele magyarul.

Folyóiratunknak mint a magyar pedagógiai élet és pedagógiai irodalom központi megfigyelőjének nem lehet közömbösen elmennie a XIX. század legnagyobb nevelői egyikének, Pestalozzinak most először magyarra fordított stanzi levele mellett, mely nemcsak igen fontos adalék Pestalozzi élettörténetéhez, hanem egyúttal betekintést ad egész pedagógiai gondolkodásába. Ezért, ha kissé késve is, számot kell adnunk Pestalozzi e nevezetes művének megjelenéséről a magyar irodalomban és a magyar nevelők, főleg a kisdednevelők olvasmányai között, amiről még a „Kisdednevelés“ című derék folyóiratnak volt lelkes szerkesztője, néhai Kenyeres Elemér gondoskodott, mikor a szóban forgó stanzi levelet Szemere Samuval szakszerűen lefordíttatta és közrebocsátotta.¹

¹ Megjelent a „Kisdednevelés“ kiadásában, Budapesten, 1933-ban.